

SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010. Tālrunis: 67830735, 67210274. Fakss: 67830770. E-pasts: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2023. gada 7. decembrī

Satversmes tiesas 2. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Irēna Kucina, tiesneši Jānis Neimanis un Jautrīte Briede,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto [..] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzējs) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 182/2023),

konstatēja:

1. No pieteikuma izriet, ka Pieteikuma iesniedzējs lūdz Satversmes tiesu atzīt Latvijas Sodu izpildes kodeksa 71. panta piekto daļu (turpmāk – apstrīdētā norma) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 89. un 92. pantam, Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk – Konvencija) 1. un 6. pantam, kā arī Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk – Harta) 47. un 48. pantam.

2. Saskaņā ar apstrīdēto normu Administratīvās rajona tiesas spriedums, kas pieņemts par Latvijas Sodu izpildes kodeksa 70. panta pirmās daļas 1., 2., 3., 4., 4.¹, 4.² un 5. punktā un sestās daļas 1. un 2. punktā minēto sodu uzlikšanu notiesātajam, nav pārsūdzams.

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;

- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. un 6. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likuma atbilstību Satversmei un Latvijas nacionālo tiesību normu atbilstību tiem Latvijas noslēgtajiem starptautiskajiem līgumiem, kuri nav pretrunā ar Satversmi. Pieteikumā apstrīdēta likuma atbilstība Satversmei, Konvencijai un Hartai. Līdz ar to tajā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktam persona var iesniegt pieteikumu Satversmes tiesai tai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā.

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka Pieteikuma iesniedzējam ar [..] cietuma priekšnieka lēmumu par soda izciešanas režīma prasību pārkāpšanu piemērots Latvijas Sodų izpildes kodeksa 70. pantā paredzētais disciplinārsods – izteikts rājiens. Pieteikuma iesniedzējs to apstrīdēja Ieslodzījuma vietu pārvaldē (turpmāk – Pārvalde). Ar Pārvaldes lēmumu tas atstāts negrozīts. Savukārt ar Administratīvās rajona tiesas spriedumu noraidīts Pieteikuma iesniedzēja pieteikums par Pārvaldes lēmuma atcelšanu. Saskaņā ar apstrīdēto normu minētais spriedums nav pārsūdzams.

Pieteikumā norādīts, ka, tā kā Latvijā ir izveidota triju instanču tiesu sistēma, pirmās instances tiesas spriedums nevar būt galīgs un taisnīgs, ja tas nav pārskatīts gan otrajā, gan trešajā tiesu instancē. Tādējādi apstrīdētā norma radot viņam Satversmes 89. un 92. pantā ietverto pamattiesību aizskārums un neatbilstot Konvencijas 1. un 6. pantam, kā arī Hartas 47. un 48. pantam.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu, ja ir ievērotas konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likumā noteiktās prasības.

6. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta otro daļu persona var iesniegt konstitucionālo sūdzību tikai tad, ja tā ir izmantojusi visas iespējas

aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai arī tādu nav.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka situācijā, kad tiesību norma paredz skaidru un nepārprotamu aizliegumu kādu lēmumu pārsūdzēt tiesā, personai nav citu iespēju aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem (*sk. Satversmes tiesas 2014. gada 10. jūnija sprieduma lietā Nr. 2013-18-01 9. punktu*). Tā kā Administratīvās rajona tiesas spriedums nav pārsūdzams, Pieteikuma iesniedzējam nav iespēju aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem.

Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturrtās daļas otro teikumu, ja personai nav iespēju Satversmē noteiktās pamattiesības aizstāvēt ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā no pamattiesību aizskāruma brīža.

Konkrētajā gadījumā termiņš pieteikuma iesniegšanai skaitāms no dienas, kad stājās spēkā Administratīvās rajona tiesas [datums] spriedums. Pieteikums Satversmes tiesā saņemts 2023. gada 9. novembrī. Tātad Pieteikuma iesniedzējs ir ievērojis sešu mēnešu termiņu pieteikuma iesniegšanai.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā un ceturtajā daļā noteiktajām prasībām.

7. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktu pieteikumā ir jānorāda juridiskais pamatojums. Par juridisko pamatojumu Satversmes tiesas likuma izpratnē atzīstama juridiskā argumentācija, kurā pamatota apstrīdētās normas neatbilstība pieteikumā norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai.

7.1. Pieteikuma iesniedzējs lūdz atzīt apstrīdēto normu par neatbilstošu Satversmes 89. un 92. pantam.

Satversmes 89. pants noteic, ka valsts atzīst un aizsargā cilvēka pamattiesības saskaņā ar Satversmi, likumiem un Latvijai saistošiem starptautiskajiem līgumiem. Ja tiek lūgts izvērtēt tiesību normas atbilstību šim pantam, pieteikumā ir jāpamato, kādas papildu tiesības vai saistības, kas neietilpst Satversmes pamattiesību normu saturā, attiecībā uz konkrēto situāciju izriet no Satversmes 89. panta. Pieteikumā šāds pamatojums nav sniegts.

Savukārt attiecībā uz Satversmes 92. pantu Satversmes tiesa ir atzinusi, ka tiesību uz taisnīgu tiesu būtiska sastāvdaļa ir tiesības uz tiesas nolēmuma kontroli, proti, tiesības pārsūdzēt tiesas nolēmumu augstākā instancē. Tāpēc valsts

pienākums ir izveidot tādu tiesību sistēmu un noteikt tādu lietu pārsūdzēšanas kārtību, lai personas varētu efektīvi aizsargāt savas tiesības un likumiskās intereses (*sk. Satversmes tiesas 2014. gada 9. janvāra sprieduma lietā Nr. 2013-08-01 13. punktu*).

Tomēr Satversmes tiesa ir arī atzinusi, ka Satversmes 92. pantā ietvertās tiesības uz taisnīgu tiesu neparedz tiesības uz ikvienas lietas pārsūdzēšanu un izskatīšanu augstākā instancē un valstij ir rīcības brīvība noteikt pārsūdzēšanas instances un kārtību, citstarp atkarībā no lietu veida (*sk. Satversmes tiesas 2015. gada 12. marta sprieduma lietā Nr. 2014-23-01 11. punktu un 2020. gada 12. marta sprieduma lietā Nr. 2019-11-01 10. punktu*).

Pieteikumā ir pausts vispārīgs viedoklis par to, ka ir nepieciešama lietas izskatīšana trijās tiesu instancēs, jo pirmās instances tiesas spriedums tiek taisīts vienpersoniski un tādējādi biežāk tiek pieļautas kļūdas. Tāpat norādīts, ka apstrīdētā norma esot novecojusi un neatbilstot mūsdienu likuma prasībām. Tomēr pieteikumā šāds viedoklis nav pamatots. Proti, nav sniegts juridiskais pamatojums tam, kādēļ būtu uzskatāms, ka konkrētās kategorijas lietu izskatīšana tikai pirmās instances tiesā nenodrošina efektīvu tiesību aizsardzību. Tāpat nav juridiski pamatots, kādēļ no Satversmes 92. panta izrietētu pienākums likumdevējam nodrošināt šajā lietu kategorijā pieņemtā sprieduma pārsūdzēšanu apelācijas un kasācijas instances tiesā.

Līdz ar to pieteikums daļā par apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 89. un 92. pantam neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta prasībām.

7.2. Pieteikuma iesniedzējs arī uzskata, ka apstrīdētā norma neatbilst Konvencijas 1. un 6. pantam un Hartas 47. un 48. pantam.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka, lai konkretizētu Satversmē ietverto pamattiesību saturu, jāņem vērā arī Latvijas starptautiskās saistības cilvēktiesību jomā, kā tas izriet no Satversmes 89. panta. Šā panta mērķis ir nodrošināt Satversmē ietverto pamattiesību harmoniju ar starptautisko līgumu normām. Tāpēc Satversme pēc būtības nevar paredzēt mazāku pamattiesību aizsardzības apjomu, nekā to paredz Latvijai saistošie starptautiskie līgumi (*sal. Satversmes tiesas 2020. gada 12. marta sprieduma lietā Nr. 2019-11-01 10. punkts un 2022. gada 23. maija sprieduma lietā Nr. 2021-18-01 25.1. punkts*). Tādējādi, ja pieteikumā ir ietverts prasījums izvērtēt apstrīdētās normas atbilstību Latvijas noslēgtajam starptautiskajam līgumam, kurš nav pretrunā ar Satversmi, personai ir jāpamato tas, kādēļ apstrīdētās normas atbilstība starptautisko tiesību normām būtu

vērtējama atsevišķi no pieteikumā norādītajām Satversmes normām. Šāds pamatojums pieteikumā nav sniegts.

Līdz ar to prasījums par apstrīdētās normas atbilstību Konvencijas 1. un 6. pantam un Hartas 47. un 48. pantam neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta prasībām.

8. Pieteikuma iesniedzējs lūdz nosūtīt viņam atpakaļ pieteikumam pielikumā pievienoto Administratīvās rajona tiesas [datums] spriedumu.

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem secināms, ka Pieteikuma iesniedzējs atrodas brīvības atņemšanas iestādē. Tādējādi viņam var būt objektīvas grūtības sagatavot dokumentu atvasinājumus. Ņemot vērā minēto un ievērojot labas pārvaldības principu, glabāšanai Satversmes tiesas arhīvā nododama pieteikumam pievienotā dokumenta kopija, bet pieteikumam pievienotais dokumenta oriģināls nosūtāms Pieteikuma iesniedzējam.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu, Satversmes tiesas 2. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [...] pieteikuma (pieteikums Nr. 182/2023).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

Irēna Kucina